

Sygn. akt VI ACa 1342/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA– Urszula Wiercińska

Sędzia SA– Małgorzata Kuracka (spr.)

Sędzia SA – Agata Wolkenberg

Protokolant: – sekr. sądowy Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w W.

przeciwko J. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 26 kwietnia 2012 r.

sygn. akt IV C 521/09

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w W. na rzecz J. H. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 1342/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 kwietnia 2009 r. powódka (...) sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie od pozwanego J. H. kwoty 113.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 marca 2009 r. do dnia zapłaty. Pozwany wnosił o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że utworzona w 1997 r. spółka (...) została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 20 marca 2002 r. jako spółka z o.o.. Wspólnikami w udziałach po 50% byli Z. S. i F. D., którzy początkowo wchodzili w skład zarządu. W dniu 22 maja 2005 r. w miejsce F. D. w skład zarządu został powołany pozwany J. H.. Obaj wspólnicy mieli różne koncepcje co do dalszego istnienia spółki. Wkrótce po objęciu przez pozwanego funkcji członka zarządu, Z. S. podjął działania zmierzające do wygaszenia działalności spółki i żądał ogłoszenia jej likwidacji. Natomiast F. D. chciał kontynuować działalność. Na skutek nieporozumień między wspólnikami w dniu 1 marca 2006

r. Z. S., po uprzednim zawieszeniu go w prawach członka zarządu, zrezygnował z pełnienia funkcji prezesa. Od tego momentu pozwany był jedynym członkiem zarządu w spółce (...). Jednocześnie był też członkiem zarządu Biura (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., zajmującej się projektowaniem i nadzorem inwestycyjnym urządzeń sanitarnych dużych systemów kanalizacji miejskich i pompowni. W dniu 14 marca 2006 r. spółka (...) wystosowała do Zarządu Spółki (...) Polska list intencyjny zawierający ofertę stałej współpracy. List zawierał informację, że w przypadku podjęcia przez (...) Polska współpracy, niezbędnym będzie wspólne zainwestowanie w sprzęt i oprogramowanie komputerowe. W tym samym dniu J. H. jako wiceprezes zarządu Spółki (...) dokonał przelewu na rzecz (...) wpisując w tytule przelewu „zaliczka na wspólne przedsięwzięcie”. 21 marca 2006 r. Spółka (...) wystawiła fakturę VAT na tę kwotę. W oświadczeniu złożonym w dniu 29 marca 2006 r. (...) zobowiązała się zwrócić otrzymaną kwotę w terminie do 30 czerwca 2006 r. Pismem z dnia 14 czerwca 2006 r. (...) zwróciła się do zarządu (...) o dokonanie dodatkowej wpłaty w kwocie 110.000 zł. Z uwagi „na przejściowe kłopoty finansowe i szczególnie czas -Święto Bożego Ciała” prosiła o dokonanie wpłaty w formie gotówkowej w kasie spółki. W okresie od 14 czerwca do 21 czerwca 2006 r. J. H. wypłacił z rachunku bankowego (...) łącznie kwotę 113.500 zł (14.06.2006r. - 3.500 zł, 16.06. - 20.000 zł i w dniu 21.06.2006 r. - 90.000 zł. W dniu 21 czerwca 2006 r. wpłacił do kasy (...) kwotę 85.000 zł tytułem umowy pożyczki z 21 czerwca 2006 r.

W dniu 3 lipca 2006 r. w piśmie kierowanym do zarządu (...) spółka (...) oświadczyła, że z uwagi na kłopoty finansowe nie ma możliwości zwrotu zaliczki w kwocie 250.000 zł w przewidzianym terminie. Jednocześnie stwierdziła, że liczy na to, że cała kwota zaliczek wraz z wpłatą gotówkową z czerwca 2006 r. zostanie zwrócona w ramach wspólnego przedsięwzięcia i zwrócona do końca 2006 r.

Po uzyskaniu informacji o dokonanych przez J. H. wypłatach wspólnicy Z. S. i F. D. w dniu 3 lipca 2006 r. złożyli w banku dyspozycję o blokadzie środków na rachunku spółki, a dniu 6 lipca 2006 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników odwołało J. H. z funkcji wiceprezesa zarządu. Wobec braku zarządu i nie podjęcia stosownej uchwały o powołaniu nowego, w dniu 14 lutego 2008 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki. W dniu 12 czerwca 2008 r. został powołany likwidator w osobie T. S.. Likwidator analizując zestawienie transakcji finansowych na rachunku spółki, stwierdził brak dokumentów potwierdzających cel wypłat dokonanych przez pozwanego w czerwcu 2006 na łączną kwotę 113.500 zł. Pismem z dnia 5 marca 2009 r. wezwał go do zwrotu pobranej kwoty. Skoro pozwany, w zakreślonym mu 7-0 dniowym terminie nie zwrócił żądanej kwoty, powód w dniu 10 kwietnia 2009 r. wystąpił z niniejszym powództwem.

Sąd Okręgowy wskazując, że powództwo z art. 405 k.c. i 293 k.s.h. to dwa różne powództwa, odmówił akceptacji stanowiska powoda, który wybór podstawy prawnej swego żądania pozostawił do uznania sądu wskazując: „Na wypadek, gdyby w przekonaniu sądu, powód nie udowodnił bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego”, to podstawą roszczenia jest art. 293 k.s.h.

Jak wskazał Sąd I instancji, roszczenie z art. 293 k.s.h. dotyczy spraw gospodarczych, które winny być rozpoznawane przez Sąd Gospodarczy, stosownie do przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych, natomiast art. 405 k.c. w niniejszej sprawie ogóle nie znajduje zastosowania. Ponadto art. 293 k.s.h. stanowi w stosunku do art. 405 k.c. *lex specialis*, określają odpowiedzialność szczególnego podmiotu jakim jest członek zarządu.

Niezależnie od powyższego w ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe wykazało brak przesłanek z art. 405 k.c.

Pozwany dokonując kwestionowanych wpłat z rachunku spółki, nie uzyskiwał osobistych korzyści majątkowych, działał jako organ spółki -wiceprezes jej zarządu. Swoim niezgodnym z prawem i postanowieniami umowy spółki działaniem, wyrządził spółce szkodę, a zatem za swoje działania odpowiada więc wyłącznie na podstawie art. 293 k.s.h.

Sąd Okręgowy stwierdził następnie, że roszczenia odszkodowawcze na podstawie art. 293 k.s.h. stosownie do treści art. 297 k.s.h. przedawniają się z upływem 3 lat od dnia w którym spółka dowiedziała się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zaś stosownie do treści art. 228 pkt 2 k.s.h. do wytoczenia przez spółkę powództwa

na podstawie art. 293 k.s.h. wymagane jest uprzednie podjęcie uchwały w tym przedmiocie przez Zgromadzenie Wspólników.

Mając powyższe na uwadze oraz wskazując, iż roszczenie z art. 293 k.s.h. zostało w niniejszej sprawie zgłoszone po raz pierwszy dopiero w piśmie procesowym z dnia 9 lutego 2010 r. (k. 85) a więc po upływie 3 lat od daty kiedy wspólnicy powzięli wiadomość o szkodzie wyrządzonej spółce przez J. H. Sąd Okręgowy uznał, że uległo ono przedawnieniu. Nadto brak było uchwały o jakiej mowa w art. 228 k.s.h., co czyniło powództwo niezasadnym. O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację po powyższego wyroku złożył powód, który zaskarżając orzeczenie w całości zarzucił Sądowi I instancji naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 405 k.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w ogóle wzmiankowany przepis nie ma zastosowania, a także naruszenie przepisów postępowania tj.: art. 233 § 1 k.p.c., poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na uznaniu, iż postępowanie dowodowe wykazało brak przesłanek z art. 405 k.c. oraz, że pozwany dokonywał wpłat na konto spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą (...) jako „organ spółki - wiceprezes jej zarządu”, gdy w rzeczywistości dokonywał je jako osoba fizyczna oraz naruszenie art. 328 §2 k.p.c., poprzez niewskazanie w treści uzasadnienia motywów jego wydania, a szczególności braku wyczerpującej analizy (a w zasadzie braku analizy w ogóle) dlaczego w przedmiotowej sprawie nie ma zastosowania art. 405 k.c. i następne kodeksu cywilnego.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w zaskarżonym zakresie, poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwotę 113.500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 23 marca 2009 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie kosztów postępowania, wraz z kosztami zastępstwa procesowego w pierwszej i drugiej instancji według norm przepisanych prawem.

Ewentualnie, w przypadku nie uwzględnienia żądania wskazanego w pkt. 1 wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z orzeczeniem o kosztach postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne z poniższym uzupełnieniem. Podnosząc zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., dotyczący błędnej oceny dowodów i w konsekwencji, jak należy rozumieć niewłaściwych ustaleń faktycznych, strona powodowa w istocie nie odnosi się do ustaleń faktycznych jako takich, lecz kwestionuje prawidłowość dokonanej przez Sąd Okręgowy subsumpcji, prowadzącej w konsekwencji do niezastosowania art. 405 k.c. Ponadto Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych zgodnych w istocie z twierdzeniami strony powodowej, dopiero w ramach dokonanej analizy prawnej ustalonych faktów, dokonał oceny, iż J. H. dokonując wypłat z rachunku spółki działał jako jej organ-wiceprezes zarządu. Dlatego też kwestie powyższe zostaną rozważone w ramach oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego. Sąd Apelacyjny uzupełniająco ustalił, iż faktura z dnia 21 marca 2006 r., dotycząca wspólnego przedsięwzięcia (...) i spółki (...), opiewała na kwotę 250 000 zł. J. H. był upoważniony do dokonywania jednoosobowo wypłat z rachunku spółki (...) /k. 157/. Aktualnie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne o popełnienie przestępstwa określonego w art. 296 § 1 k.k., m.in. poprzez dokonanie wypłat z rachunku spółki kwot będących przedmiotem niniejszej sprawy /odpis aktu oskarżenia – k. 359-364/.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż Sąd Okręgowy istotnie nie wyjaśnił szerzej /co zarzuca strona powodowa powołując się na treść art. 328 § 2 k.p.c./ dlaczego w niniejszej sprawie nie znajdzie zastosowania art. 405 k.c. Jednakże konstatacja ta jest prawidłowa. Należy zauważyć, iż strona powodowa będąc gospodarzem procesu dochodziła przedmiotowych roszczeń od pozwanego na podstawie art. 293 k.s.h., szczegółowo wyjaśniając i motywując istnienie przesłanek zawartych w tym przepisie /k. 307- 311, k. 95-103/. J. H. niewątpliwie korzystając z upoważnienia, jako członek zarządu, wypłacił z rachunku spółki (...) kwoty 3500 zł, 20 000 zł i 90 000 zł i nie dopilnował by ich przeznaczenie znalazło odbicie w dokumentacji księgowej tej spółki. Już sam ten brak właściwej dokumentacji stanowi o nienależytym prowadzeniu spraw spółki. Kwota 3500 zł miała być według jego twierdzeń przeznaczona na zapłatę czynszu, pozostałe 110 000 zł wpłacone na rzecz spółki (...) w ramach realizacji wspólnego przedsięwzięcia. Brak jest

jednak również dokumentów potwierdzających przeznaczenie wszystkich tych środków na powyższe cele. Księgowa spółki (...), D. R. /k. 174/ wskazała, iż były dwie sytuacje, gdy za wynajem lokalu płacono gotówką, nie potrafiła jednak wskazać szczegółów tych transakcji. Z raportu kasowego spółki (...) wynika jedynie, iż J. H. wpłacił tytułem pożyczki na jej rzecz 85 000 zł /k. 206/, przy czym ze sposobu księgowania, wskazującego nazwiska wszystkich wpłacających /bez wskazania nazwy podmiotu w imieniu którego działają/, nie można wnosić, iż dokonywał tego jako osoba fizyczna, a nie jako członek zarządu spółki (...). Nawet gdyby jednak przyjąć, iż cała kwota 110 000 zł /nie zaś jedynie 85 000 zł/ została przekazana w imieniu spółki (...) na rzecz spółki (...) /co zresztą przyznała strona powodowa na rozprawie w dniu 17 marca 2011 r. k. 220 i formalnie tego nie odwołała w toku całego postępowania przed Sądem I instancji/, to brak było podstaw na tym etapie do regulowania jakichkolwiek kwot na rzecz spółki (...) w imieniu spółki (...), nie istniała innymi słowy causa świadczenia, skoro wzmiankowane "wspólne przedsięwzięcie" było na etapie planów, brak było wiążącej umowy oraz faktur, które upoważniałyby do powyższych wpłat. Tym samym należy uznać, iż J. H., jako wiceprezes spółki, wyżej opisanym działaniem naruszył art. 208 § 2 k.s.h., który to przepis ze swojej istoty zakłada wykonywanie wskazanych w nim obowiązków z należytą starannością. Spółka (...) poniosła na skutek takiego nieuprawnionego działania pozwanego szkodę, przy czym ten ostatni nie przeprowadził udanej ekskulpacji w tym zakresie. Tym samym zasadnie uznał Sąd I instancji, iż co do zasady ponosi on odpowiedzialność na podstawie art. 293 k.s.h., lecz z uwagi przede wszystkim na skutecznie zgłoszony zarzut przedawnienia /niezależnie od braku stosownej uchwały podjętej w trybie art. 228 pkt.2 k.s.h./ nie może być ona zrealizowana. Powyższa ocena prawna nie została przez apelanta zakwestionowana. Koresponduje z nią również charakter prawno-karny zarzutu postawionego pozwanemu w akcie oskarżenia /k. 359 i nast./.

Przechodząc do dalszych rozważań prawnych należy podkreślić, iż stosownie do zgodnego stanowiska doktryny i orzecznictwa odpowiedzialność z art. 293 k.s.h. jest rodzajem odpowiedzialności *ex contractu*, tj. oparta jest na istniejącej między spółką, a członkiem jej organu więzi zobowiązaniowej, której naruszenie skutkuje odpowiedzialnością odszkodowawczą. Innymi słowy niewykonanie lub nienależyte wykonanie łączącego członka zarządu ze spółką stosunku organizacyjnego, związane z naruszeniem przepisów prawa lub umowy spółki, skutkujące powstaniem szkody implikuje jego odpowiedzialność wobec spółki /por. A. Kidyba Komentarz do art. 293 k.s.h., Lex, uzasadnienie wyroku SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 118/08/. Natomiast przyjęcie odpowiedzialności *ex contractu*, o ile nic innego nie wynika z tych przepisów, wyłącza zastosowanie art. 405 i nast. k.c. dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia. Przepisy te stanowią bowiem *lex specialis* w stosunku do tego reżimu odpowiedzialności, a zatem nie może być mowy o zbiegu roszczeń w tym zakresie, jak to ma miejsce np. w przypadku odpowiedzialności deliktowej i odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia /por. Krzysztof Kolakowski, Komentarz do Kodeksu Cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania tom 1, Lexis Nexis Polska Sp. z o.o., Wyd. 10, str. 246-247 i cytowane tam orzecznictwo, Agnieszka Rzetecka - Gil, Komentarz do art. 405 k.c. i cytowane tam orzecznictwo, Lex/. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy uznać, iż istnienie stosunku zobowiązaniowego /organizacyjnego/ między stronami, czyli więzi obligacyjnej pomiędzy członkiem zarządu a spółką w ramach którego odpowiedzialność członka zarządu, związana z niewłaściwym postępowaniem względem spółki, jest uregulowana w art. 293 k.s.h., wyklucza zastosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, które mają charakter subsydiarny. Pogląd przeciwny byłby nie tylko sprzeczny z tym ugruntowanym już stanowiskiem, dotyczącym relacji odpowiedzialności kontraktowej i z bezpodstawnego wzbogacenia, lecz prowadziłby do niedopuszczalnego obejścia krótszego terminu przedawnienia roszczenia z art. 293 k.s.h., konwalidując uchybienie wierzyciela opóźniającego się ze zgłoszeniem stosownych roszczeń w odpowiednim czasie. Dodatkowo należy wskazać, iż skoro strona powodowa przyznała, iż J. H. wpłacił kwotę 110 000 zł na rzecz spółki (...), czyniąc bezprzedmiotowymi wnioski dowodowe pozwanego w tym zakresie, to nie można w ogóle mówić o jego bezpodstawnym wzbogaceniu jako osoby fizycznej, czy też sugerować deliktu po jego stronie w postaci przywłaszczenia powyższych pieniędzy. W związku z tym skoro zastosowanie 405 k.c. w rozważanej sytuacji objętej odpowiedzialnością kontraktową unormowaną w art. 293 k.s.h. było wyłączone, brak było w ogóle podstaw do badania przez Sąd I instancji przesłanek odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w celu stosownej subsumpcji w zakresie tego reżimu odpowiedzialności. Tym samym z powyższej przyczyny zarzut apelacji naruszenia powyższego przepisu art. 405 k.c. okazał się nietrafny. Powyższe uzasadnia oddalenie apelacji jako bezzasadnej na podstawie art. 385 k.c. i orzeczenie

o kosztach postępowania zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 108 § 1 k.c. w zw.
art. 98 § 1 i 3 k.p.c.